

STORTINGET

Innst. 228 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Dokument 8:27 S (2019–2020)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Cecilie Myrseth, Terje Aasland og Arild Grande om tiltakspakke for å sikre seriøsitet i fiskeindustrien

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en konkret tiltakspakke for å sikre mer seriøsitet i fiskeindustrien. Viktige tiltak som må inkluderes for å sikre kompetanse, seriøsitet og anstendige lønns- og arbeidsvilkår, er:

- gode opplæringsordninger for å sikre næringen tilgang på fagkompetanse
- videreføring av særordninger for permittering i fiskeindustrien
- kartlegging av bruk av innleie og vikarbyråer i bransjen
- tiltak for å stimulere til hele faste stillinger og for å begrense innleie
- mer aktiv bruk av Arbeidstilsynet og arbeidslivskriminalitetssentre inn mot fiskeindustrien
- strengere sanksjoner ved brudd på arbeidsmiljøloven.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsunn Lyngedal, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Guro Angell Gimse, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Charster Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Morten Ørsal Johansen og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til at representantforslaget har som formål å sikre seriøsitet i fiskeindustrien og peker på reelle og uakseptable forhold der arbeidsfolk utnyttes. Komiteen noterer seg at det fremsettes et forslag om en tiltakspakke som skal sikre kompetanse, seriøsitet og anstendige lønns- og arbeidsvilkår.

Komiteen viser til at saken er avgitt fra komiteen under det pågående utbruddet av Covid-19. Dette virusutbruddet vil ha stor innvirkning på både norsk økonomi og næringsliv. Komiteen viser til at det kan ta lang tid fra avgivelse av saken i komiteen og til behandling i Stortinget. I den grad dette vil påvirke komiteens eller partienes syn på saken, vil dette komme frem under debatten om saken eller på annen egnet måte.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, merker seg at blant tiltakene er en mer aktiv bruk av arbeidstilsynet og arbeidslivskriminalitetssentre inn mot fiskeindustrien.

Komiteen noterer seg at regjeringen (jf. statsrådets brev av 7. januar 2020 til komiteen) har etablert et bredt etatssamarbeid som et viktig tiltak i arbeidet med arbeidslivskriminalitet, og at fiskerimyndighetene i Nordland deltar fast.

Komiteen ser positivt på at organisasjonene innenfor sjømat- og fiskeindustrien synes å aktivt ville medvirke for å bekjempe arbeidslivskriminalitet i denne viktige næringen.

Komiteen viser til at det innenfor dagens regelverk gis klare bestemmelser for lønns- og arbeidsvilkår i fiskeindustrien. I forskrift 12. oktober 2018 nr. 1702 om delvis allmenngjøring av tariffavtale for fiskeindustribedrifter er det fastsatt satser for minstelønn og tilleggssatser for skiftarbeid. Forskriften gjelder for fagarbeidere og produksjonsarbeidere med dertil hørende arbeidsoperasjoner, lagerarbeidere, transport, vakthold, rengjøring og kantine, håndverkere, reparatører, arbeidsledere, kontrollører, instruktører og kjølemaskinister/kuldemaskinister. Det framgår klart av forskriften at arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomhet som utfører arbeidsoppdrag innenfor de nevnte kategoriene, skal sikre at bestemmelsene i forskriften gjennomføres.

Komiteen viser videre til at det med virkning fra 1. januar 2019 ble gjort endringer i arbeidsmiljøloven som blant annet innebar at vilkårene for innleie fra bemanningsforetak iht. lovens § 14-12 ble skjerpet. Det ble også innført en presisering av begrepet fast ansettelse i arbeidsmiljøloven. I tillegg ble det innført en tydeliggjøring av plikten til informasjon om arbeidstid i arbeidsavtalen, som skal bidra til bedre forutsigbarhet blant annet ved uregelmessig arbeid. Komiteen viser også til arbeidsmiljøloven § 14-12 a, som presiserer at utleid arbeidstaker fra bemanningsforetak minst skal sikres de vilkår som ville ha kommet til anvendelse dersom arbeidstaker hadde vært ansatt hos innleier for å utføre samme arbeid. Dette gjelder for arbeidstidens lengde og plassering, overtidsarbeid, pauser og hvileperioder, ferie og fridager med tilhørende feriepenger og godtgjøring samt lønn og utgiftsdekning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener at de nevnte bestemmelsene i lov og forskrift utgjør et klart og tydelig regelverk for lønns- og arbeidsforhold i fiskeindustrien som ikke er til å misforstå, og som gir trygge og forutsigbare rammevilkår for arbeidstakere i næringen hvis de overholdes og etterleves.

Komiteen merker seg at Sjømat Norge i skriftlig innspill til den åpne høringen i Stortingets næringskomite som ble avholdt 25. februar 2020, uttaler følgende:

«Det er helt avgjørende at næringen drives innenfor rammene av lovverket, og at det ikke gis rom for arbeidslivskriminalitet eller ressurskriminalitet. Slike lovbrudd bidrar til grov konkurransevridning mellom de mange aktørene som driver i henhold til lovverket og aktører som forbryter seg på dette.

(...)

Sjømat Norge har gjennom flere år arbeidet for ryddige og seriøse arbeidsvilkår i fiskeindustrien. Høsten 2019 tok vi også et felles initiativ sammen med andre organisasjoner som dekker næringen på både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden. Målet er å løfte denne problemstillingen i fellesskap.»

Komiteen mener det er svært viktig at næringen selv så tydelig signaliserer at den tar avstand fra enhver form for lovbrudd og omgåelser av regelverket, og er enig i at denne typen kriminalitet vil svekke konkurranseevnen i vesentlig grad for de næringsaktørene som opptrer ryddig og lovlydig.

Komiteen viser videre til brev datert 7. januar 2020 fra daværende fiskeri- og sjømatminister Harald T. Nesvik til næringskomiteen, der han skriver følgende:

«På generelt grunnlag vil jeg understreke at tilstander som det som har blitt avdekket i fiskeindustrien, ikke er akseptabelt. Vi skal ha anstendige lønns- og arbeidsvilkår i Norge. Det som har blitt avdekket, er ille for menneskene som rammes. Det er også ødeleggende for omdømmet til norsk sjømatnæring og for konkurranseforholdene i bransjen. Når useriøse aktører skaffer seg et urettmessig konkurransefortrinn gjennom å ikke følge spillereglene, går det ut over aktørene som driver seriøst.»

Komiteen støtter dette og konstaterer at det er bred enighet både politisk og i sjømatnæringen om at de forholdene i deler av fiskeindustrien som blant annet ble avdekket av a-krimcenteret i Nordland i løpet av 2019, er fullstendig uakseptable og må slås hardt ned på.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener at regjeringen de seneste årene har gjennomført flere viktige og målrettede tiltak for å motvirke arbeidslivskriminalitet og sikre ordnede forhold i norsk arbeidsliv. I tillegg til endringer i arbeidsmiljøloven har regjeringen etablert sentre mot arbeidslivskriminalitet i Oslo, Tønsberg, Stavanger, Kristiansand, Bergen, Trondheim og Bodø. Gjennom samlokalisering av personell fra Arbeidstilsynet, Nav, politiet og Skatteetaten sikres en koordinert og effektiv innsats mot arbeidslivskriminalitet. Flertallet konstaterer at nettopp operasjonen «Blue Silence», som a-krimcenteret i Bodø iverksatte i 2019 for å kartlegge og avsløre lovbrudd og uregelmessigheter i fiskeindustrien i Nordland, viser at dette tiltaket fra regjeringen har vært vellykket og fungerer etter hensikten. Flertallet mener det er naturlig at regjeringen ut fra den dokumenterte og gode effekten av arbeidet ved a-krimsent-

rene fortløpende vurderer behovet for økte ressurser til de eksisterende sentrene og opprettelse av nye a-krimsentre sett opp mot utviklingen i arbeidsmarkedet. Flertallet vil understreke at skatteunndragelser utgjør et vesentlig element i ulike former for arbeidslivskriminalitet, og at straffeforfølgelse og ileggelse av tilleggs-skatt i slike tilfeller vil kunne motvirke et samlet økt utgiftsnivå til bekjempelse av denne typen lovbrudd.

Komiteen viser videre til at fiskeri- og sjømatminister Harald Tom Nesvik i brev datert 7. januar 2020 til næringskomiteen, skriver følgende:

«Det arbeides også med tiltak for å styrke håndhevingen av innleiereglene. Et forslag om dette har vært på høring. Forslaget går ut på at Arbeidstilsynet gis myndighet til å føre tilsyn med at innleie- og likebehandlingsreglene overholdes og til å gi reaksjoner ved brudd på reglene. Dette vil kunne styrke kontrollen med innleie- og likebehandlingsreglene og effektivisere etterlevelsen av regelverket, samt virke preventivt i seg selv.»

Komiteen viser til Stortingets enstemmige vedtak 821 av 4. juni 2018 i forbindelse med behandlingen av Prop. 73 L (2017–2018), med følgende ordlyd:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide forslag til en kontrollfunksjon som skal føre tilsyn med, gi pålegg om og treffe enkeltvedtak for å gjennomføre bestemmelsene i arbeidsmiljøloven § 1-7, kapittel 2 til kapittel 11, samt §§ 14-1 a, 14-5 til 14-8, § 14-9 andre ledd bokstav f andre punktum og andre ledd siste punktum, § 14-12, § 14-12 a, § 14-15 femte ledd og §§ 15-2 og 15-15. Forslaget til kontrollfunksjon legges fram for Stortinget på en egnet måte.»

Komiteen imøteser en snarlig ferdigstilling av arbeidet med å utarbeide forslag til en kontrollfunksjon, i tråd med dette stortingsvedtaket.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at forslagsstillerne ber regjeringen om å videreføre særordningene for permittering i fiskeindustrien. Flertallet viser til at det i forbindelse med Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2020 er vedtatt at perioden med rett til dagpenger under permittering i fiskeindustrien skal reduseres fra 52 til 26 uker i løpet av en 18-månedersperiode. Dette samsvarer med hvor lenge arbeidsgivere i næringslivet ellers er fritatt fra lønnsplikt under permittering, med tilsvarende dagpengerrett for de permitterte. Flertallet konstaterer at ujevn og uforutsigbar råstofftilgang i overskuelig framtid vil være en utfordring for deler av fiskeindustrien.

Flertallet er derfor tilfreds med at det også i statsbudsjettet for 2020 er vedtatt at det skal gis adgang til å forlenge stønadsperioden på 26 uker til inntil 52 uker i

løpet av en 18-månedersperiode ved uforutsette og ekstraordinære hendelser. Flertallet viser til at forslag til nærmere utforming av en slik unntaksbestemmelse er under utarbeidelse i Arbeids- og sosialdepartementet i samarbeid med Nærings- og fiskeridepartementet. Regelendringene skal tre i kraft 1. juli 2020.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sitt alternative statsbudsjett, der det ble foreslått å styrke både a-krimsentrene og Arbeidstilsynet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret over at det flere steder langs kysten er avdekket uakseptable lønns- og arbeidsforhold innenfor norsk fiskerinæring. Arbeidslivskriminalitetssenteret i Nordland har det siste året avdekket omfattende lovbrudd knyttet til menneskehandel og alvorlig fiskerikriminalitet i fylket, og disse medlemmer er bekymret over det som er avdekket. En slik situasjon rammer omdømmet til fiskerinæringen og er ikke forenlig med våre målsettinger i fiskeripolitikken.

Disse medlemmer mener derfor det er behov for politisk handling for å møte denne utfordringen, og tar derfor til orde for en konkret tiltakspakke, der følgende elementer må inkluderes:

- Gode opplæringsordninger for å sikre næringen tilgang på fagkompetanse.
- Videreføring av særordninger for permittering i fiskeindustrien.
- Kartlegging av bruk av innleie og vikarbyråer i bransjen.
- Tiltak for å stimulere til hele faste stillinger og for å begrense innleie.
- Mer aktiv bruk av Arbeidstilsynet og a-krimsentrene inn mot fiskeindustrien.
- Strengere sanksjoner ved brudd på arbeidsmiljøloven.

Disse medlemmer viser til at det i den åpne høringen i næringskomiteen var bred støtte til at det er behov for å iverksette tiltak. Det er derfor beklagelig at regjeringen ikke ønsker å følge opp forslaget. Disse medlemmer er enig i at næringen selv har et betydelig ansvar, men det må også tas politiske grep for å hindre at sosial dumping får fotfeste i den viktige sjømatnæringen.

Disse medlemmer viser til den viktige rollen a-krimssenteret i Nordland har spilt ved at de gjennom sine kontroller har avdekket useriøse forhold. Slike kontroller er ressurskrevende. Disse medlemmer understreker derfor betydningen av å sette av tilstrekkelige ressurser til a-krimsentrene. Disse medlemmer mener dette er gode og viktige redskaper for å få bukt med ulovlighetene, begrense innleie og rydde opp i regelver-

ket. Disse medlemmer mener det må vurderes å opprette et eget a-krimssenter for Finnmark og Troms, og at det også må vurderes om det bør opprettes et eget a-krimssenter for fiskerinæringen.

Disse medlemmer ser det også som viktig å skjerpe straffene og viser til at det var flere av høringsinstansene som var opptatt av at bøtene ikke må være for lave. Disse medlemmer viser til at kampen om råstoff til industrien er hard, og ser det som svært uheldig dersom noen kan sikre seg fiskeressurser gjennom å underbetale innleide arbeidstakere og tilby en høyere pris for fisken enn andre kjøpere. Dette hindrer lik konkurranse og skader de som driver seriøst i bransjen.

Disse medlemmer viser til at det i den åpne høringen i komiteen også ble gitt uttrykk for at omfanget av ulovlighetene ser ut til å være stort, noe som er bekymringsfullt. Dette bekrefter at det er behov for økt politisk oppmerksomhet og nye tiltak. Disse medlemmer understreker at det er behov for ikke bare økonomisk bærekraft i fiskerinæringen, men også den sosiale bærekraften. Det er nødvendig for at vi kan nå våre politiske mål om å være verdens fremste sjømatnasjon.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en konkret tiltakspakke for å sikre mer seriøsitet i fiskeindustrien. Viktige tiltak som må inkluderes for å sikre kompetanse, seriøsitet og anstendige lønns- og arbeidsvilkår, er:

- Gode opplæringsordninger for å sikre næringen tilgang på fagkompetanse.
- Videreføring av særordninger for permittering i fiskeindustrien.
- Kartlegging av bruk av innleie og vikarbyråer i bransjen.
- Tiltak for å stimulere til hele faste stillinger og for å begrense innleie.
- Mer aktiv bruk av Arbeidstilsynet og a-krimssentrene inn mot fiskeindustrien.
- Strengere sanksjoner ved brudd på arbeidsmiljøloven.»

Oslo, i næringskomiteen, den 2. april 2020

Geir Pollestad

leder

Bengt Rune Strifeldt

ordfører

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en konkret tiltakspakke for å sikre mer seriøsitet i fiskeindustrien. Viktige tiltak som må inkluderes for å sikre kompetanse, seriøsitet og anstendige lønns- og arbeidsvilkår, er:

- Gode opplæringsordninger for å sikre næringen tilgang på fagkompetanse.
- Videreføring av særordninger for permittering i fiskeindustrien.
- Kartlegging av bruk av innleie og vikarbyråer i bransjen.
- Tiltak for å stimulere til hele faste stillinger og for å begrense innleie.
- Mer aktiv bruk av Arbeidstilsynet og a-krimssentrene inn mot fiskeindustrien.
- Strengere sanksjoner ved brudd på arbeidsmiljøloven.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:27 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Cecilie Myrseth, Terje Aasland og Arild Grande om tiltakspakke for å sikre seriøsitet i fiskeindustrien – vedtas ikke.